

وَ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ
 عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَ اكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ
 يَرْجِعُونَ (72) وَ لَا تَتُومِنُوا إِلَّا لِمَن تَبَعَ دِينَكُمْ قُلْ
 إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ
 أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
 يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (73) يَخْتَصُّ
 بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (74) وَ
 مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَن إِنْ تَأْمَنَهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَ
 مِنْهُمْ مَن إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ
 عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ
 سَبِيلٌ وَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَ هُمْ يَعْلَمُونَ
 (75) بَلَى مَن أَوفَى بِعَهْدِهِ وَ اتَّقَى فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ

الْمُتَّقِينَ (76) إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَ
 أَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي
 الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (77) وَإِنَّ
 مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُودُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ
 الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ
 اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ
 الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (78) مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ
 اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ
 كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ
 بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ

~~~~~  
 (79) وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ

أَرْبَابًا أَوْ يَأْمُرُكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (80)

A section of the people of the book say: "Believe in the morning what is revealed to the believers, but reject it at the end of the day; perchance they may (themselves) turn back; "And believe no one unless he follows your religion." Say: "True guidance is the guidance of Allah: (fear ye) lest a revelation be sent to someone (else) like unto that which was sent unto you? Or that those (receiving such revelation) should engage you in argument before your Lord?" Say: "All bounties are in the hand of Allah: He granteth them to whom He pleaseth: And Allah careth for all, and He knoweth all things." For His mercy He specially chooseth whom He pleaseth: for Allah is the Lord of bounties unbounded. Among the people of the book are some who, if entrusted with a hoard of gold, will (readily) pay it back; others, who, if entrusted with a single silver coin, will not repay it unless thou constantly stoodest demanding, because, they say, "There is no call on us (to keep faith) with these unlettered people," but they tell a lie against Allah, and (well) they know it. Nay,- Those that keep their plighted faith and act aright ,— verily Allah loves those who act aright. As for those who sell the faith they owe to Allah and their own plighted word for a small price, they shall have no portion in the Hereafter: Nor will Allah (deign to) speak to them or look at them on the day of judgment, nor will He cleans them (of sin): they shall have a grievous penalty. There is among them a section who distort the book with their tongues: (As they read) so that you would think it is a part of the book, but it is no part of

the book; and they say, "That is from Allah," but it is not from Allah: It is they who tell a lie against Allah, and (well) they know it! It is not (possible) that a man, to whom is given the book, and wisdom, and the prophetic office, should say to people: "Be ye my worshippers rather than Allah's": on the contrary (He would say) "Be ye worshippers of Him (who is truly the cherisher of all): for ye have taught the book and ye have studied it earnestly." Nor would he instruct you to take angels and prophets for Lords and patrons. What! Would he bid you to unbelief after ye have bowed your will (to Allah in Islam)?

اہل کتاب میں سے ایک گروہ کہتا ہے کہ اس نبی کو ماننے والوں پر جو کچھ نازل

ہوا ہے اس پر صبح ایمان لاؤ اور شام کو اس سے انکار کر دو، شاید اس ترکیب

سے یہ لوگ اپنے ایمان سے پھر جائیں۔ نیز یہ لوگ آپس میں کہتے ہیں کہ

اپنے مذہب والے کے سوا کسی کی بات نے مانو۔ اے نبی، ان سے کہہ دو کہ

: "اصل میں ہدایت تو اللہ کی ہدایت ہے اور یہ اسی کا دین ہے کہ کسی کو وہی

کچھ دے دیا جائے جو کبھی تم کو دیا گیا تھا، یا یہ کہ دوسروں کو تمہارے رب

کے حضور پیش کرنے کے لئے تمہارے خلاف قوی حجت مل جائے۔" اے

نبی، ان سے کہو کہ: "فضل و شرف اللہ کے اختیار میں ہے، جسے چاہے عطا

فرمائے۔ وہ وسیع النظر ہے اور سب کچھ جانتا ہے، اپنی رحمت کے لئے جس کو

چاہتا ہے مخصوص کر لیتا ہے اور اس کا فضل بہت بڑا ہے۔" اہل کتاب میں کوئی تو ایسا ہے کہ اگر تم اس کے اعتماد پر مال و دولت کا ایک ڈھیر بھی دے دو تو وہ تمہارا مال تمہیں ادا کر دے گا، اور کسی کا حال یہ ہے کہ اگر تم ایک دینار کے معاملہ میں بھی اس پر بھروسہ کرو تو وہ ادا نہ کرے گا، الا یہ کہ تم اس کے سر پر سوار ہو جاؤ۔ ان کی اس اخلاقی حالت کا سبب یہ ہے کہ وہ کہتے ہیں: "امیوں (غیر یہودی لوگوں) کے معاملہ میں ہم پر کوئی مواخذہ نہیں ہے۔" اور یہ بات وہ محض جھوٹ گھڑ کر اللہ کی طرف منسوب کرتے ہیں، حالانکہ انہیں معلوم ہے (کہ اللہ نے ایسی کوئی بات نہیں فرمائی ہے)۔ آخر کیوں ان سے باز پرس نہ ہوگی؟ جو بھی اپنے عہد کو پورا کرے گا اور برائی سے بچ کر رہے گا وہ اللہ کا محبوب بنے گا، کیونکہ پرہیزگار لوگ اللہ کو پسند ہیں۔ رہے وہ لوگ جو اللہ کے عہد اور اپنی قسموں کو تھوڑی قیمت پر بیچ ڈالتے ہیں، تو ان کے لئے آخرت میں کوئی حصہ نہیں، اللہ قیامت کے روز نہ ان سے بات کرے گا، نہ ان کی طرف دیکھے گا اور نہ انہیں پاک کرے گا، بلکہ ان کے لئے تو سخت

دردناک سزا ہے۔ ان میں کچھ لوگ ایسے ہیں جو کتاب پڑھتے ہوئے اس طرح زبان کا لٹ پھیر کرتے ہیں کہ تم سمجھو جو کچھ وہ پڑھ رہے ہیں وہ کتاب ہی کی عبارت ہے، حالانکہ وہ کتاب کی عبارت نہیں ہوتی۔ وہ کہتے ہیں کہ یہ جو کچھ ہم پڑھ رہے ہیں یہ خدا کی طرف سے ہے، حالانکہ وہ خدا کی طرف سے نہیں ہوتا، وہ جان بوجھ کر جھوٹ بات اللہ کی طرف سے ہے، حالانکہ وہ خدا کی طرف سے نہیں ہوتا، وہ جان بوجھ کر جھوٹ بات اللہ کی طرف منسوب کر دیتے ہیں۔ کسی انسان کا یہ کام نہیں ہے کہ اللہ تو اس کو کتاب اور حکم اور نبوت عطا فرمائے اور وہ لوگوں سے کہے کہ اللہ کی بجائے تم میرے بندے بن جاؤ۔ وہ تو یہی کہے گا کہ سچے ربانی بنو جیسا کہ اس کتاب کی تعلیم کا تقاضا ہے جسے تم پڑھتے اور پڑھاتے ہو۔ وہ تم سے ہر گز یہ نہ کہے گا کہ فرشتوں کو یا پیغمبروں کو اپنا رب بنالو۔ کیا یہ ممکن ہے کہ ایک نبی تمہیں کفر کا حکم دے جب کہ تم مسلم ہو؟

अहले-किताब में से एक गरौह कहता है कि इस नबी के माननेवालों पर जो कुछ नाज़िल हुआ है उसपर सुबह ईमान लाओ और शाम को

~~~~~

उससे इनकार कर दो, शायद इस तरकीब से ये लोग अपने ईमान से फिर जाएँ | नीज़ ये लोग आपस में कहते हैं कि अपने मज़हबवाले के सिवा किसी की बात न मानो | ऐ नबी, इनसे कह दो कि “अस्ल में हिदायत तो अल्लाह की हिदायत है और यह उसी की देन है कि किसी को वही कुछ दे दिया जाए जो कभी तुमको दिया गया था | या यह कि दूसरों को तुम्हारे रब के हुज़ूर पेश करने के लिए तुम्हारे खिलाफ़ कवी हुज्ज़त मिल जाए |” ऐ नबी, उनसे कहो कि “फजल व शरफ़ अल्लाह के इख्तियार में है, जिसे चाहे अता फरमाए | वह वसीउन्नजर है और सब कुछ जानता है, अपनी रहमत के लिए जिसको चाहता है मखसूस कर लेता है और उसका फजल बहुत बड़ा है | अहले-किताब में कोई तो ऐसा है कि अगर तुम उसके एतिमाद पर माल व दौलत का एक ढेर भी दे दो तो वह तुम्हारा माल तुम्हें अदा कर देगा, और किसी का हाल यह है कि अगर तुम एक दीनार के मामले में भी उसपर भरोसा करो तो वह अदा न करेगा, इल्हा यह कि तुम उसके सर पर सवार हो जाओ | उनकी इस अखलाकी हालत का सबब यह है कि वे कहते हैं “उम्मियों (गैर-यहूदी लोगों) के मामले में हमपर कोई मुवाखज़ा नहीं है |” और यह बात महज़ झूठ घड़कर अल्लाह की तरफ़ मंसूब करते हैं, हालाँकि उन्हें मालूम है (कि अल्लाह ने ऐसी कोई बात नहीं फ़रमाई है) आखिर क्यों उनसे बाज़पुर्स न होगी? जो भी अपने अहद को पूरा करेगा और बुराई से बचकर रहेगा | वह अल्लाह का महबूब बनेगा, क्योंकि परहेजगार लोग अल्लाह पसन्द हैं | रहे वे लोग जो अल्लाह के अहद और अपनी कसमों को थोड़ी कीमत पर बेच डालते हैं, तो उनके लिए आखिरत में कोई हिस्सा नहीं, अल्लाह

~~~~~

~~~~~

कियामत के रोज़ न उनसे बात करेगा न उनकी तरफ़ देखेगा, और न उन्हें पाक करेगा, बल्कि उनके लिए तो सख्त दर्दनाक सज़ा है । उनमें कुछ लोग ऐसे हैं जो किताब पढ़ते हुए इस तरह ज़बान उलट-फेर करते हैं कि तुम समझो जो कुछ वे पढ़ रहे हैं वह किताब ही कि इबारत है, हालाँकि वह किताब की इबारत नहीं होती । वे कहते हैं कि जो कुछ हम पढ़ रहे हैं यह खुदा की तरफ़ से है, हालाँकि वह खुदा की तरफ़ से नहीं होता, वे जान-बुझकर झूठ बात अल्लाह की तरफ़ मंसूब कर देते हैं । किसी इनसान का यह काम नहीं है कि अल्लाह तो उसको किताब और हुक्म और नुबूत अता फरमाए और वह लोगों से कहे कि अल्लाह के बजाए तुम मेरे बन्दे बन जाओ । वह तो यही कहेगा कि सच्चे रब्बानी बनो जैसा कि उस किताब की तालीम का तकाज़ा है जिसे तुम पढ़ते और पढ़ाते हो । वह तुमसे हरगिज़ यह न कहेगा कि फरिश्तों को या पैगम्बरों को अपना रब बना लो । क्या यह मुमकिन है कि एक नबी तुम्हें कुफ़्र का हुक्म दे ज़बकि तुम मुसलिम हो ।